

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/76/2018
Identifikačné číslo spisu:	1107224579
Dátum vydania rozhodnutia:	18.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1107224579.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ R. D. bývajúceho v R., 2/ E. H. bývajúcej v R., 3/ Z. D. bývajúcej v R. (právnych nástupcov pôvodne žalobcu 1/ R. D.), 4/ E. D., bývajúceho v H., zastúpených JUDr. Jozefom Mišlinom, advokátom v Košiciach, Južná 9, proti žalovanej Slovenskej republike - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, vedenom na Okresnom súde Bratislava pod sp.zn. 16 C 116/2007, o dovolaní žalobcu 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. októbra 2017 sp.zn. 4 Co 491/2015, 4 Co 492/2015, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1/ Právny predchodca žalobcov 1/, 2/, 3/ (pôvodne žalobca 1/ R. D.) a žalobca 4/ (pôvodne žalobca 2/) sa žalobou doručenu Okresnému súd Bratislava I 24. júla 2007 domáhali voči žalovanej zaplattenia sumy 281 315,71 € (žalobca 1/) a sumy 281 262,60 € (žalobca 4/) titulom náhrady škody a nemajetkovej ujmy z dôvodu, že uznesením vyšetrovateľky KÚV PZ SR v Košiciach z 17. júla 1997 sp.zn. KÚV - 56/20-1997 bolo voči nim vznesené obvinenie pre trestný čin podľa § 9 ods. 2, § 148 ods. 1, 5 Trestného zákona. Proti uzneseniu podali sťažnosť, okrem iného, z dôvodu, že skutok popísaný v uznesení nie je trestným činom, ktorá bola zamietnutá. Uznesením vyšetrovateľa z 21. decembra 2005 bolo trestné stíhanie voči žalobcom podľa § 172 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku zastavené, lebo skutok, pre ktorý bolo trestné stíhanie vedené, nie je trestným činom. Pred podaním žaloby žalobcovia požiadali o predbežné prerokovanie uplatneného nároku na Ministerstve vnútra SR podaním z 12. júla 2007 a následne podaním z 26. novembra 2007 opravili orgán konajúci v mene Slovenskej republiky na Ministerstvo spravodlivosti SR. Po pripustení zmeny žaloby a čiastočnom späťvzatí žaloby sa žalobca 4/ domáhal zaplattenia náhrady trov obhajoby v trestnom konaní v sume 1 873,60 € a náhrady nemajetkovej ujmy v sume 565 000 €. Žalobcovia 1/, 2/ a 3/ sa po pripustení zmeny žaloby a zastavení konania v časti náhrady nemajetkovej ujmy (uznesením zo 6. septembra 2011 č.k. 16 C 116/2007-134 podľa § 107 ods. 1 OSP v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave z 31. januára 2012 sp.zn. 9 Co 481/2011) domáhali zaplattenia náhrady trov obhajoby v trestnom konaní v sume 1 953,26 €.

2/ Okresný súd Bratislava I (v poradí druhým) rozsudkom z 23. apríla 2015 č.k. 16 C 116/2007-312

žalobu žalobcu 4/ v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol. V súvislosti s konaním o žalobe žalobcu 4/ žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/, 2/, 3/ k rukám právneho zástupcu náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 3 404,03 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žiadnej zo strán v súvislosti so zastavením konania v časti žaloby pôvodne označeného žalobcu 1/ o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 279 383,26 € nepriznal náhradu trov konania. Po vyhodnotení vykonaného dokazovania dospel súd k záveru, že nárok žalobcu 4/ na náhradu nemajetkovej ujmy nie je daný. Zákon č. 58/1969 Zb. je zákonom špeciálnym a upravuje podmienky vzniku zodpovednosti a rozsah náhrady škody, ktorá sa odškodňuje. Podľa tohto zákona nie je možné poskytnúť náhradu nemajetkovej ujmy ako náhradu škody. Nárok na uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy nebolo možné posúdiť ani podľa Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, nakoľko nedošlo k zatknutiu, zadržaniu, či k pozbaveniu osobnej slobody žalobcu 4/. Tento nárok napokon nebolo možné posúdiť ani podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti fyzickej osoby. Vznesenie obvinenia a následné trestné stíhanie žalobcu 4/ predstavuje závažný zásah do osobnostných práv žalobcu, ale nemožno ho považovať za neoprávnený zásah vzhľadom na okolnosti, za ktorých k nemu došlo. O neoprávnený zásah do práv žalobcu v dôsledku trestného stíhania nemohlo dôjsť z dôvodu, že možnosť trestného stíhania predpokladá zákon, ktorý ukladá povinnosť stíhať všetky trestné činy. Žalobca 4/ nemá nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku trestného stíhania, keď rozhodnutie vyšetrovateľa, ktorým vznesol obvinenie žalobcu, nemožno považovať za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcu ani v prípade, že trestné stíhanie bolo po vykonaní ďalších úkonov následne zastavené. K vzneseniu obvinenia došlo v zmysle zákona pri uplatnení výkonu práv a povinností orgánu činného v trestnom konaní. Trestné stíhanie žalobcu 4/ bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie viedlo, nie je trestným činom a nebol dôvod na postúpenie veci. Skutočnosť, že trestné stíhanie bolo zastavené, neznamená bez ďalšieho, že vo veci neboli zákonné podmienky pre vznesenie obvinenia. Na vznesenie obvinenia vyšetrovateľovi postačuje v zmysle Trestného poriadku odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba. Vzhľadom na uvedené nie je teda možné považovať trestné stíhanie žalobcu 4/ za neoprávnené v dôsledku jeho následného zastavenia. V konaní nebolo preukázané a žalobca to ani netvrdil, že v rámci trestného konania boli zo strany vyšetrovateľa vykonané neprípustné úkony a že vyšetrovateľ nepostupoval v rámci trestného stíhania v medziach zákona. Preskúmať postup vyšetrovateľa však nie je v právomoci daného súdu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 OSP v spojení s § 224 ods. 3 OSP.

3/ Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu 4/ rozsudkom z 25. októbra 2017 sp.zn. 4 Co 491/2015, 4 Co 492/2015 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa zamietnutia žaloby žalobcu 4/ na náhradu nemajetkovej ujmy a v časti týkajúcej sa nepriznania náhrady trov konania žalovanej potvrdil. Napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie z 4. augusta 2015 č.k. 16 C 116/2007-342 potvrdil. Žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Dospel k záveru, že odvolanie žalobcu 4/ nie je dôvodné. Súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom pre posúdenie opodstatnenosti žaloby v časti uplatnenia náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie, výsledky vykonaného dokazovania správne vyhodnotil a na vec aplikoval zodpovedajúce právne normy, ktoré aj správne vyložil. Svoje skutkové a právne závery v napadnutom rozsudku aj náležite a podrobne odôvodnil. Odvolací súd sa s jeho právnymi závermi stotožnil a skonštatoval správnosť jeho dôvodov. Odôvodnenie napadnutého rozsudku považoval za dostatočne vyčerpávajúce a v odvolaní uvádzané argumenty za nespôsobilé privodiť iný, než napadnutým rozsudkom vyslovený právny záver o neexistencii zákonných predpokladov pre vznik uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Odvolací súd poukázal na to, že vzhľadom na skutočnosť, že k vydaniu uznesenia o vznesení obvinenia a začatí trestného stíhania voči žalobcovi 4/, od ktorého sa nárok odvíja a ktoré bolo následne zastavené, na ktoré sa vzťahuje podmienka nezákonnosti rozhodnutia, bolo vydané v čase účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. Preto podmienky zodpovednosti štátu za nemajetkovú ujmu sú dané len v prípade tejto ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe, resp. v dôsledku zatknutia alebo zadržania fyzickej osoby, keďže v zmysle čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd musí ísť o pozbavenie osobnej slobody a nie len o trestné stíhanie ako také. Argumenty vo vzťahu k uvádzaným rozhodnutiam považoval za neopodstatnené, keď nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zaviedol žiaľ až zákon č. 514/2003 Z.z. účinný od 1. júla 2004. Za správne považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie aj o trovách konania a o súdnom poplatku za podané odvolanie. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 378 ods. 1 CSP.

4/ Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca 4/, a to proti tej časti jeho výroku, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa zamietnutia jeho žaloby na náhradu nemajetkovej ujmy potvrdil, a to z dôvodov uvedených v § 420 písm. f/ CSP. Navrhol, aby najvyšší súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V dovolaní (bod I.) poukázal na predmet konania, spôsob rozhodnutia súdu prvej inštancie v uznesení zo 6. septembra 2011 a krajského súdu v rozsudku z 18. júna 2014, ďalej okresného súdu v rozsudku z 23. apríla 2015, opísal odôvodnenie svojho odvolania proti nemu a zrekapituloval rozhodnutie krajského súdu. Časť II. bod 1. dovolania, označená ako dovolacie dôvody, je úplne totožná s dôvodmi odvolania proti rozsudku okresného súdu z 23. apríla 2015 uvedenými v časti I. bod 3. a napokon v bode 3. (časti II.) konštatoval, že „súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, žalobcovi v 4. rade, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a to nerešpektovaním vyššie vymenovaných a popísaných ústavných a ďalších zákonných ustanovení, ústavných a základných práv a slobôd, rozhodnutia ESLP i rozhodnutia slovenského súdu v obdobnom prípade, čím porušil jeho právo na spravodlivý proces. Súdny nekonali eurokonformne v súlade s judikatúrou podľa Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci M. Babjak a ost. Proti Slovenskej republike č. 73693.“

5/ Podľa jeho názoru odvolací súd rozhodol v rozpore so zákonom a konanie ako celok nevykazuje znaky spravodlivosti, a to preto, že súdy zamietli priznať mu nemajetkovú ujmu a tiež preto, že nerozhodli o trovách konania. Odvolací súd mal rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť a priznať mu uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v súdom určenej výške a priznať mu náhradu trov konania.

6/ Žalovaná sa písomne k dovolaniu nevyjadrila.

7/ Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len ako „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

8/ Najvyšší súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 viackrát (viď napríklad sp.zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/209/2015, 5Cdo/255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania ((1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015 a I. ÚS 4/2011)). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je (nesmie byť vnímaný ako) tretia inštancia, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

9/ O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

10/ Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp.zn. II. ÚS 172/03].

11/ Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval

vyľúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podľa § 431 ods. 1, 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

12/ Žalobca 4/ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, teda z vady spočívajúcej v tom, že súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13/ Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

14/ Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

15/ Podľa § 431 ods. 2 CSP žalobca bol povinný dovolací dôvod vymedziť tak, že mal uviesť, v čom spočíva ním vytýkaná vada. Žalobca v dovolaní ale nevymedzuje dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP vadou v procesnom postupe súdu, ale vadou v právnom posúdení veci. Uviedol: „...Krajský súd v Bratislave ako dovolací súd rozsudkom ... rozhodol v rozpore so zákonom a konanie ako celok nevykazuje znaky spravodlivosti a to preto, že súdy zamietli priznať žalobcovi v 4. rade nemajetkovú ujmu a tiež preto, že nerozhodli o trovách konania žalobcu v 4. rade.“

16/ Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy občianskeho súdneho konania dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je po 1. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť niektorej strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, zotrval aj aktuálny judikát R 24/2017.

17/ Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd uzatvára, že prípustnosť dovolania uvádzaná žalobcom z § 420 CSP nevyplýva.

18/ Najvyšší súd preto dovolanie žalobcu 4/ ako neprípustné odmietol (§ 447 písm. c/ CSP).

19/ Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy tohto konania nevznikli.

20/ Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.